

Stretnutie východoslovenských archeológov

Zborník príspevkov
z 28. stretnutia v Stropkove v roku 2019

Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV Nitra

Archeologický ústav SAV Nitra

Krajské múzeum v Prešove – Kaštieľ Stropkov

***Stretnutie
východoslovenských
archeológov***

Zborník príspevkov z 28. stretnutia

Krajské múzeum v Prešove – Kaštieľ Stropkov

13.11.2019

Nitra 2020

Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV Nitra

Zodpovedný redaktor / Editor in chief
Margaréta Musilová

Zostavovateľ / Edited by
Mária Kotorová-Jenčová

Počítačové spracovanie / Computer elaboration
Mária Kotorová-Jenčová

Grafický návrh a počítačové spracovanie obálky / Graphic layout and computer elaboration of the cover
Tlačiareň Akcent s.r.o. Svidník

© Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV Nitra

Za znenie a obsah príspevku zodpovedajú autori. Neprešlo jazykovou úpravou.
The authors are responsible for the contributions, they are published without language editing.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť reprodukováaná, alebo rozširovaná v žiadnej forme – elektronicky či mechanicky, vrátane fotokópií, nahrávania, alebo iným použitím informačného systému, vrátane webových stránok bez predbežného súhlasu vlastníka vydateľských práv.
No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form – electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, including web pages, without the prior written permission from the copyright owner.

Na obálke / On the cover
Stolový zvonček (1561). Stropkov – hrad / *The little table bell (1561). Stropkov – Castle.*

ISBN 978-80-570-2468-2

Nitra 2020

OBSAH

Margaréta Musilová, PhDr. (SAS pri SAV Nitra)

Na úvod 5

Mária Kotorová-Jenčová, PhDr., PhD.

28. stretnutie východoslovenských archeológov v Stropkove.....7

Mária Lamiová-Schmiedlová, PhDr. CSc.

Spomienky na PhDr. Jána Pástoru, CSc. 9

Eva Horváthová, PhDr., PhD. (AÚ SAV Nitra, OVVS Košice)

Aktuálny stav výskumu opevnenej osady badenskej kultúry v Prešove 13

Štefan Olšav, Mgr. (AÚ SAV Nitra, OVVS Košice; UK Bratislava)

Ladislav Olexa, PhDr. (AÚ SAV Nitra, OVVS Košice)

Predbežné výsledky výskumu v Nižnej Myšli v r. 2019.....29

Jan Gancarski, mgr (Muzeum Podkarpackie w Krośnie, PL)

Pawel Madej, PhD (Muzeum Podkarpackie w Krośnie, PL)

Badania wykopaliskowe na grodzisku w Trzciniicy w 2019 r. Wyniki

wykopalisk, a wyniki badań gradiometrem.....37

Elena Miroššayová, PhDr., CSc. (AÚ SAV Nitra, OVVS Košice)

Typológia keltskej keramiky zo Zemplína (Výskum 2001, 2002).....43

Igor Prochnenko, doc., PhD. (Užhorodská národná univerzita, UA),

Maria Zhylenko (Užhorodská národná univerzita, UA)

Výskum hradu Seredne Archeologickou expedíciou Užhorodskej

národnej univerzity 47

Marián Čurný, Mgr., PhD. (Zemplínske múzeum Michalovce)

Tri archeologické výskumy Zemplínskeho múzea v Michalovciach

v roku 2019 (Kráľovský Chlmec, Michalovce, Vinné).....65

Mária Kotorová-Jenčová, PhDr., PhD. (Krajské múzeum v Prešove –

Kaštieľ Stropkov)

Osídlenie Stropkova a okolia.....71

Mária Kotorová-Jenčová, PhDr., PhD. (Krajské múzeum v Prešove –

Kaštieľ Stropkov)

Nálezy zo zbierky Jána Cichého.....87

OSÍDLLENIE STROPKOVA A OKOLIA

Mária Kotorová-Jenčová

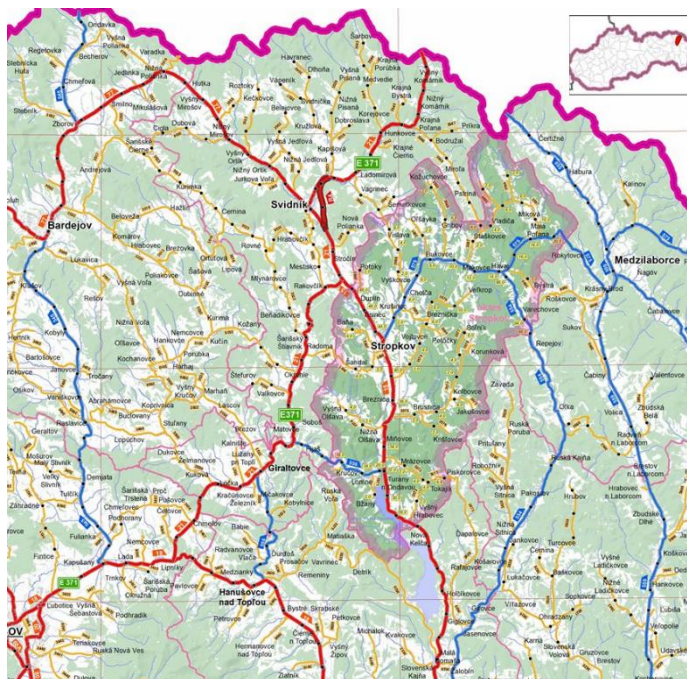
Stropkovský okres na severovýchode Slovenska (obr. 1) nepatrí k archeologicky bohatým regiónom. Vzhľadom na nie najvhodnejšie prírodné podmienky súčasný stav poznania do istej miery odráža nižšiu intenzitu osídlenia, avšak podstatnú rolu tu iste zohráva aj doterajší nepostačujúci archeologický výskum. Okrem niekoľkých prieskumných aktivít sa v regióne realizovali iba výskumy na vedecké účely sprostredkované Ing. Miroslavom Knežom a jeho agentúrou Krajina (Mrázovce, Stropkov-Sitník) a na prstoch jednej ruky spočítané záchranné výskumy súvisiace so stavebnými aktivitami (Stropkov – hrad, resp. intravilán). Bohatstvo archeologických pamiatok južnejších oblastí (stredný a dolný tok Ondavy) na jednej a severnejších (na poľskom území) na druhej strane dáva tušiť, že budúcnosť môže priniesť početnejšie a snáď aj celkom prekvapujúce archeologické doklady o osídlení Stropkova a jeho okolia.

Príspevok je stručným zhrnutím súčasných poznatkov o osídlení stropkovského regiónu.

O najstarších archeologických pamiatkach vieme najmä vďaka prieskumným aktivitám Mgr. Róberta Hriža, amatérskeho nadšenca, ktorý pre tento príspevok ochotne poskytol informácie, publikované ním iba v regionálnej tlači, resp. nepublikované. Mladopaleolitická kamenná industria je známa z obcí Bukovce, Duplín, Tisinec, Bžany, Kručov, Stropkov- časť Sitník, ale najmä z troch polôh (I, IV a VII) v lokalite Breznica. Najproduktívnejšia bola poloha IV (Hôrka) s polykultúrnym osídlením, kde sa našlo vyše 80 kusov aurignacienskej industrie, medzi nimi rydlá, šrabadlá, dláto, vruby, jadrá, čepele a ich zlomky, úštepy, odštepy a iné. V surovinovej škále bol najviac zastúpený limnokvarcit, v menšej miere pazúrik, radiolarit a rohovec (obr. 2 – 3).

Obr. 2. Breznica. Mladopaleolitická industria.
Foto: R. Hriž.

Obr. 1. Okres Stropkov, Prešovský kraj.

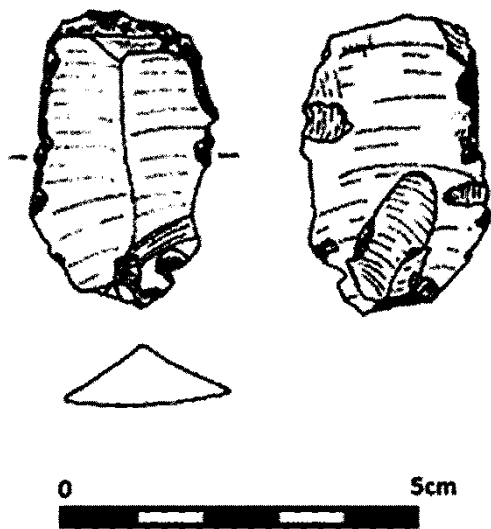
Zdroj: <https://www.cdb.sk/sk/>.

Ukazuje sa tak, že povodie Ondavy bolo pre paleolitických lovcov zaujímavé aj v oblasti Nízkyh Beskýd (obr. 4).

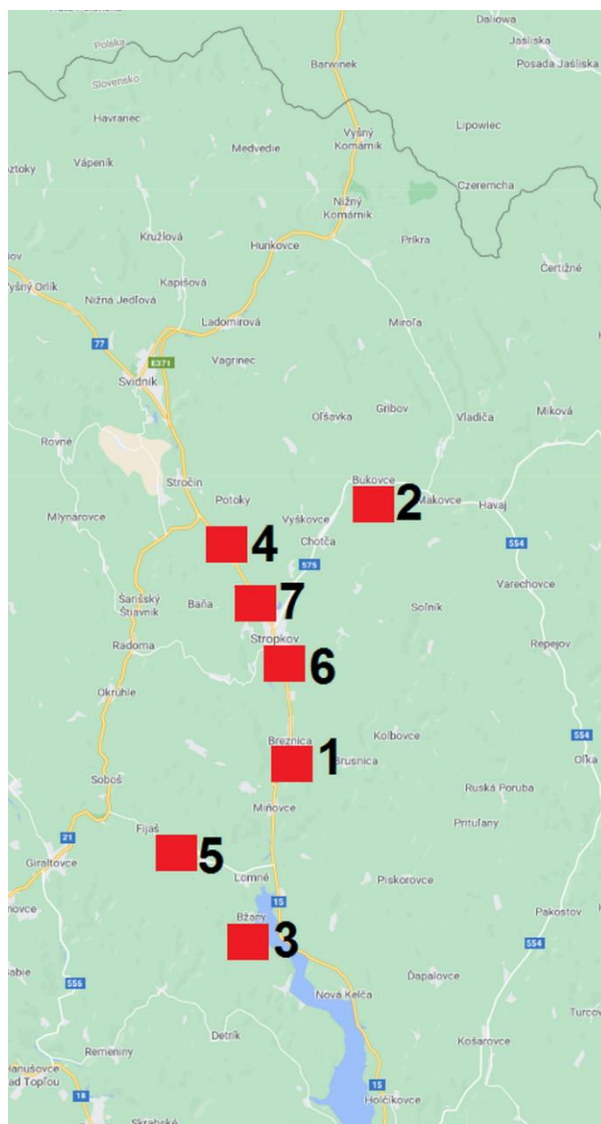

Obr. 3. Breznica. Mladopaleolitická industria
Foto: R. Hriž.

Pre osídlenie v mladšej dobe kamennej máme v regióne menej dokladov ako pre paleolit. Štiepaná kamenná industria, úštepky, niekoľko keramických fragmentov a zlomky pravdepodobne trecích podložiek pochádzajú z povrchových zberov z Breznice.¹ Skromné

Obr. 5. Lomné. Obsidiánová čepeľ. Neolit.
Podľa Hriž/Vizdal 2000.

Obr. 4. Nálezy mladopaleolitickej kamennej industrie v stropkovskom regióne.

1. Breznica, 2. Bukovce, 3. Bžany, 4. Duplín, 5. Kručov, 6. Stropkov-Sitník, 7. Tisinec.

nálezy štiepanej industrie sú známe aj z chotárov obcí Lomné a Miňovce. V Lomnom, na svahu polohy Pod lipou, sa pri prieskume našla obojstranne retušovaná obsidiánová čepeľ s oblúkovite odlomeným vrcholom, s rezervou priradená bukovohorskej kultúre (obr. 5; podľa Hriž/Vizdal 2000, 52, obr. 26: 4 – tu je nález chybné lokalizovaný do katastra obce Kručov). Len všeobecne do mladšej doby kamennej sú určené nevýrazné nálezy štiepanej kamennej

¹ Za informáciu ďakujem R. Hrižovi.

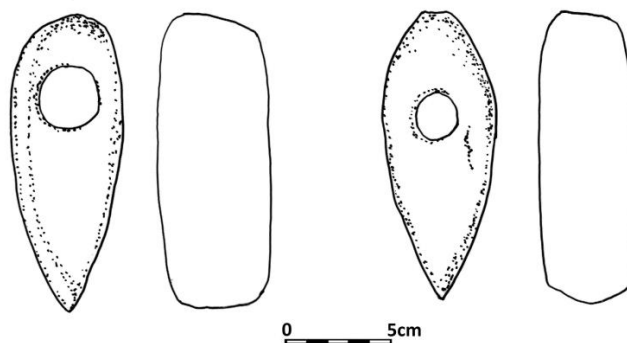
industriie z radiolaritu, obsidiánu, rohovca a jadra z ílovca, nájdené v katastri Miňoviec. Kamennú industriu dopĺňal črep, pravdepodobne tiež z obdobia neolitu (Hriž/Vizdal 2000, 52).

Obr. 6. Tokajík. Mohyla v lesnom poraste. Kultúra východoslovenských mohýl.

Výraznejšie archeologické doklady osídlenia stropkovského regiónu nachádzame v závere eneolitu, resp. na začiatku doby bronzovej. Sú spojené s prítomnosťou kultúry východoslovenských mohýl, intenzívne registrovanej v širšej oblasti Nízkyh Beskýd (obr. 12; Kotorová-Jenčová 2020).

V samotnom stropkovskom regióne sú štyri mohyly zachytené v Tokajíku (obr. 6; Budinský-Krička 1967, 313), kde nadväzujú na reťaz násypov od Holčikoviec, Rafajoviec a Ďapaloviec, tri mohyly sú známe v Bžanoch (Budinský-Krička 1967, 306), na ne nadväzujú ďalšie tri mohyly na horskom hrebeni nad obcami Lomné a Ruská Voľa.² Menší násyp mohylového charakteru poznáme v katastri Šandala (Gancarski/Lukáč 1996, 62) a rozoraná mohyla bola zistená aj

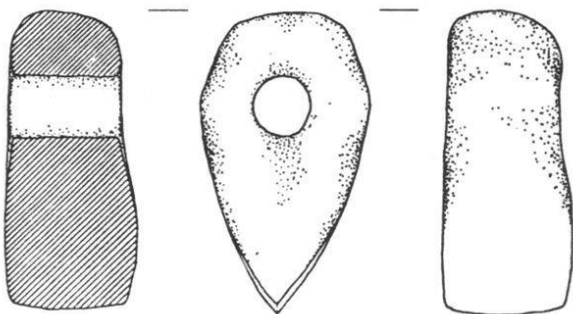

Obr. 7. Stropkov – neznáma poloha v okolí Sekeromlaty. Kultúra východoslovenských mohýl. Podľa Budinský-Krička 1967.

² Informácia od R. Hriža.

v katastri obce Turany nad Ondavou (nad cintorínom zaniknutej obce Petejovce)³.

Popri mohylách sa k uvedenej kultúre hlásia ojedinelé nálezy brúsenej kamennej industrie – štyri sekeromlaty a jedna kamenná sekera. Dva sekeromlaty z neznámej polohy v okolí Stropkova sa našli ešte v roku 1930. Od nálezcu ich získal vtedajší Štátny archeologický ústav v Martine. Poznáme ich iba z kresby a popisu V. Budinského-Kričku (1967, 323, tab. XXVIII: 2; XXVII: 5). Jeden zo sekeromlatov zo zelenkavosivého trachytu má pozdĺžny prierez so zaobleným obuchom, druhý je z hnedej bridlice, má približne päťuholníkový tvar a kužeľovitý, tupo zakončený, hore i dolu slabo hraničný obuch (obr. 7).

Obr. 8. Potôčky. Sekeromlat. Kultúra východoslovenských mohýl.

zúženým a splošteným kruhovým tylom. Na ostrí sú sledované stopy pracovného opotrebovania a podobne ako na okraji otvoru na násadu tiež sekundárne poškodenie (Kotorová-Jenčová 2013; 2020, tab. IV: 7).

Brúsená kamenná sekera pochádza z Mrázoviec (obr. 10). Našla sa v r. 2009 pri výskume stredovekého osídlenia na polohe Hradzisko v sprievode črepov so stopami šnúrovej výzdoby a štiepanou industriou. Sekera má lichobežníkový tvar, mierne vejárovite rozšírené ostrie, pôvodne rovný tyl a na povrchu početné stopy druhotného poškodenia. Nález sekerky je

Tretí sekeromlat sa našiel v r. 1986 na južnom okraji obce Potôčky, na polohe zvanej Úboč (obr. 8). Sekeromlat z granodiotitu má jednostranne rozšírené, dokonale vybrúsené ostrie a zúžený, sploštený tyl, na ktorom sú badateľné stopy po opotrebovaní (Jenčová/Vateha 1995; Kotorová-Jenčová 2020, tab. IV: 6).

Posledným doteraz známym kamenným sekeromlatom z regiónu je nález z Vyšného Hrabovca (obr. 9). Našiel sa náhodne v r. 1988 na polohe Bartkov hon. Je to profilovaný sekeromlat z granitu, resp. z ruly jemnozrnej s dokonale prevítaným, mierne zošíkmeným a zúženým otvorom, s mierne rozšíreným ostrím a odsadeným, výrazne

Obr. 9. Vyšný Hrabovec. Sekeromlat. Kultúra východoslovenských mohýl.

³ Za informáciu ďakujem R. Hrižovi.

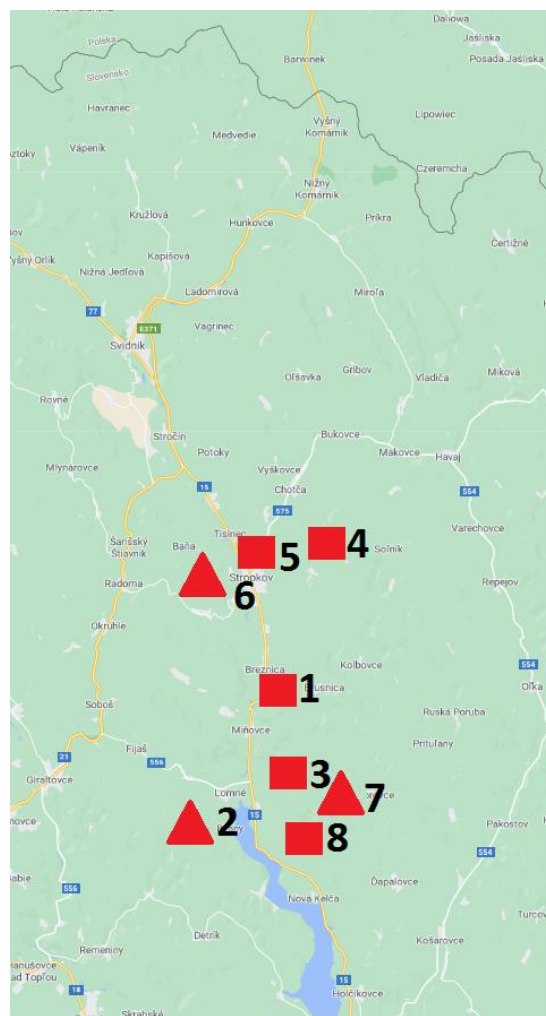
Obr. 10. Mrázovce. Brúsená sekera. Kultúra východoslovenských mohýl.

Databázu stôp osídlenia v neskej dobe kamennej rozširujú skromné nálezy štiepanej kamennej industrie z katastra Stropkova a Vojtoviec, kde sa pri slovensko-poľskom prieskume objavili aj črepy kultúry východoslovenských mohýl a črep kultúry lievikovitých pohárov (Gancarski/Lukáč 1996, 62 – 63). Eneolitickú obsidiánovú štiepanú industriu - nástroje a jadro - uvádza R. Hriž z Breznice (obr. 11).

Obr. 11. Breznica. Obsidiánové jadro. Eneolit.

dôležitý najmä preto, že pochádza z výskumu a možno ho dať do širšieho interpretáčného kontextu, i keď z terénnej situácie a sekundárnej polohy nálezov nemožno určiť, či ide o výbavu zničenej mohyly alebo azda o výnimočný sídliskový nález (Kotorová-Jenčová/Malinková 2013; Kotorová-Jenčová 2020, tab. IV: 3).

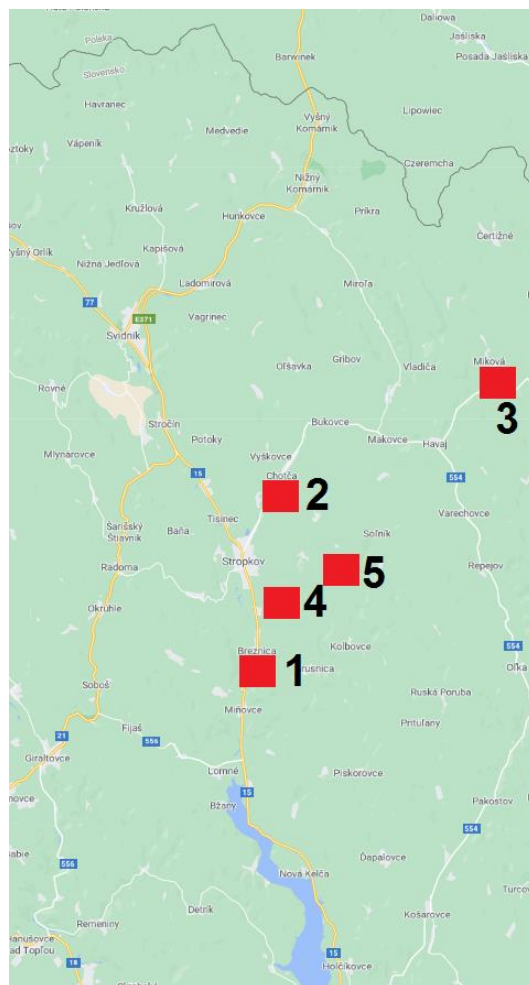
Obr. 12. Stopy osídlenia stropkovského regiónu v eneolite (štvorec – kamenná industria, keramika; trojuholník – mohyla).
1. Breznica, 2. Bžany, 3. Mrázovce, 4. Potôčky 5. Stropkov-Sitník, 6. Šandal, 7. Turany n. O., 8. Vyšný Hrabovec.

Z doterajších poznatkov vyplýva, že stropkovský región po pomerne silnom zásahu kultúrou východoslovenských mohýl nebol v staršej dobe bronzovej výraznejšie osídlený. Ani nálezy z mladších úsekov doby bronzovej neposkytujú dostatočnú oporu pre jednoznačné chronologické a kultúrne zaradenie

hýl nebol v staršej dobe bronzovej výraznejšie osídlený. Ani nálezy z mladších úsekov doby bronzovej neposkytujú dostatočnú oporu pre jednoznačné chronologické a kultúrne zaradenie

(obr. 13). Zrejme pilinskej kultúre možno pripísať osídlenie na hranici intravilánu a extravilánu Stropkova-Sitníka, kde Ing. M. Vateha zozbieral niekoľko stoviek drobných, nevýrazných črepov (Jenčová/Vateha 1998), i keď J. Gancarski nevyklučuje ani vzťah k otomanskej kultúre (Gancarski/Lukáč 1996, 62 – 63). Na polohe boli zreteľné stopy zahĺbených objektov. V r. 2006 – 2007 sa tu vďaka agentúre Krajina M. Kneža v spolupráci s vtedajším Vlastivedným múzeom v Hanušovciach n. T. uskutočnil archeologický výskum. Skupiny anglických archeológov, študentov a dobrovoľníkov preskúmali svah východne od obce georadarom, čo však neprinieslo očakávané výsledky. Pri sondáži sa následne zistilo len dno sídliskovej jamy s minimálnym počtom nálezov, ktoré neumožňujú jednoznačné kultúrne určenie (Kotorová-Jenčová 2009b). Podľa slabej kultúrnej vrstvy, z väčšej časti zničenej kultiváciou, sa zdá, že išlo o krátkodobé osídlenie, čo by poukazovalo na prospektorov alebo krátkodobú zastávku migrujúcej skupiny ľudí (obr. 14).

Ďalšie nálezy z doby bronzovej sa v stropkovskom regióne našli na hrebeni medzi obcami Vojtovce, Stropkov, Korunková a Potôčky. Fragmenty nevýraznej keramiky sú len rámcovo zaradené do mladšej až neskej doby bronzovej. Jeden z črepov prisúdili autori prieskumu J. Gancarski a G. Lukáč pilinskej kultúre. Fragmentárna mlado-

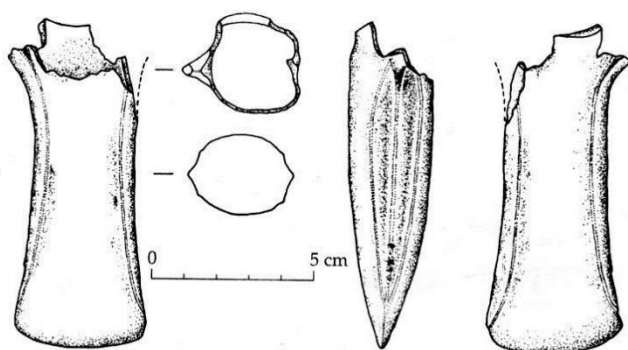

Obr. 13. Stopy osídlenia stropkovského regiónu v dobe bronzovej. 1. Breznica, 2. Chotča, 3. Malá Poľana, 4. Stropkov-Sitník, 5. hrebeň medzi chotármi obcí Vojtovce, Stropkov, Korunková a Potôčky.

Obr. 14. Stropkov-Sitník. Sídlisková jama pilinskej(?) kultúry.

bronzová keramika, patriaca najpravdepodobnejšie kultúre Gáva, sa našla na dvoch polohách v chotári Breznice na ľavom brehu Ondavy (Gancarski/Lukáč 1996, 62) a v chotári Chotče, kde sa pri povrchovej prospekcii získalo niekoľko nevýrazných črepov bez výzdoby, z tiel stredne hrubých až hrubých nádob čiernej, sivočiernej a hnejdej farby s prímiesou kameňkov (Hriž/ Vizdal 2002b, 69, obr. 43: 2,4 -10).

Obr. 15. Breznica. Bronzová sekerka s tuľajkou. Mladšia doba bronzová. Kresba a foto: R. Hriž.

Do súvisu s pilinskou, prípadne s gávskou kultúrou možno dať aj nepočítané nálezy bronzových predmetov z okolia Stropkova. Tieto sa zachytili na už spomenutých lokalitách – v Breznici a v Chotči. V Breznici, na polohe označenej ako Studničná hora VII, sa pri prieskume našla bronzová sekerka s tuľajkou (obr. 15; Hriž/Vizdal 2002a). Aj keď nepoznáme ako bolo vykrojené ústie, pravdepodobne patrí k sekerkám východokarpatského typu

(Novotná 1970, 73 nn), ktoré majú početné analógie aj na blízkom území Ukrajiny (typ 1, variant B podľa Kobaľ 2000, 39 – 40), kde sú kladené do horizontu Lazy I (HaA1), synchronizovanom s horizontom Martňček/Bodrog/Kurd (Kobaľ 2000, 15). Bronzové sekerky sú v slovenskom Potisí druhým najpočetnejším predstaviteľom pracovných nástrojov. Najčastejšie sú ojedinelými nálezmi alebo sú súčasťou depotov (Kotorová-Jenčová 2006, 110).

Ďalší bronzový nález zo stropkovského regiónu – zlomok závesku, nájdený v Chotči pri bagrovaní štrku v riečisku Chotčianky –

Obr. 16. Chotča. Časť okuliarovitého závesku. Mladšia doba bronzová.

poukazuje viac na prostredie lužickej kultúry. Ide o ružicu so špirálovite stočenou strednou časťou. Ružicu tvorí 9 vinutí a strednú časť 3 závitů. Je to časť okuliarovitého závesku (obr. 16; Kotorová-

Obr. 17. Chotča. Bronzové pukličky Mladšia - neskorá doba bronzová. Foto: R. Hriž.

Jenčová 2009a). Chotčiansky nález typologicky patrí k starším záveskom tohto typu ozdôb, radeným do mladšej doby bronzovej s ťažiskom výskytu v BD-HaA1.

Datovanie štyroch malých plochých pukličiek, nájdených tiež v Chotči (obr. 17), na mieste nálezu keramických črepov z mladšej a neskej doby bronzovej (gávská kultúra?), nie je jednoznačné. Nezdobené pukličky, zrejme súčasť ozdoby konského postroja, sú priebežným tvarom bez akejkoľvek chronologickej priekaznosti. Iba v kontexte s črepmi ich rámcovo kladieme do mladšej až neskej doby bronzovej (Hriž/Vizdal 2002b).

Pri bronzových nálezoch zo stropkovského regiónu treba ešte spomenúť starý nález z Malej Poľany, publikovaný J. Pasternakom (1928). „Hladké otvorené a iné bronzové kruhy“ sa našli pri prameni Chotčianky.

Vývoj osídlenia stropkovského regiónu v ďalšom období zostáva pomerne neznámy. R. Hriž síce uvádza halštatskú (?) keramikou z Breznice, J. Gancarský a G. Lukláč sa zmieňujú o keramike z doby bronzovej a halštatskej z Vojtoviec (Gancarski/Lukáč 1996, 63), ale ide iba

Obr.18. Breznica. Fragmentsy sivej keramiky. Doba rímska.
Foto: R. Hriž.

o hypotetické zaradenie nevýrazných črepov. Ani predpokladané malé halštatské hradisko na polohe Hrádok v katastri Mrázoviec sa výskumom nepotvrdilo. V slovenskej časti horného Potisia sledujeme kontinuálne prežívanie kultúrneho prejavu záveru doby bronzovej do staršej fázy doby halštatskej (Kotorová-Jenčová, v tlači), preto z nevýrazného, zberom získaného keramického materiálu chronologické závery nie sú možné. Dobu laténsku nateraz v regióne nemáme zastúpenú žiadnym nálezom. Donedávna sa neevidovalo ani osídlenie z doby rímskej. Vďaka prieskumom R. Hriža poznáme sivú keramikou z doby rímskej z Breznice (obr. 18).

V stropkovskom regióne nemáme zatiaľ archeologické doklady ani z obdobia sťahovania národov, ani z včasného stredoveku. Lingvistické indície však naznačujú, že tu slovanské osídlenie muselo byť už v predveľkomoravskom období. Názvy obcí ako sú Turany či Bžany (*božany*, *božište*) poukazujú na predkresťanské obdobie ich vzniku. Žiaľ, ani jediný črep z uvedeného obdobia, ktorý by rukolapne dosvedčoval osídlenie, sa v týchto katastroch, ale ani nikde inde v regióne nenašiel. Azda sú tieto sídliská nepretržite na tom istom mieste, čím sú stopy staršieho osídlenia zničené či neprístupné.

Archeologické výskumy niekdajšieho Vlastivedného múzea v Hanušovciach n. Topľou na dvoch lokalitách – v Mrázovciach a v Stropkove – priniesli dôležité informácie o situácii v regióne v neskorom stredoveku a včasnom novoveku. Poloha Hrádok v katastri Mrázoviec je nevelkým kopcom nad ľavým brehom Ondavy (kóta 286). Temeno kopca tvorí rovnú plošinu s oválnym pôdorysom (50 x 13 m), dlhšou osou orientovanou Z – V. Výskum sa tu realizoval v rokoch 2004 – 5, 2009 vďaka iniciatíve Ing. M. Kneža a jeho agentúry Krajina. Hlavným cieľom výskumu bola snaha o potvrdenie alebo vyvrátenie predpokladu historika J. Beňka

(1985, 246 – 247), ktorý na toto miesto situoval zaniknuté centrum panstva Modré pole. Panstvo malo byť súvislým územím vo východnej časti doliny strednej Ondavy s dedinami Stročín, eponymným Modrým Poľom, Veľkou a Malou Domašou, Ohradzanami a inými dedinami. Dedina Lomné leží pred dedinou Modré Pole .

Obr. 19. Mrázovce. Poloha Hrádok (Hradzisko). Stredoveká fortifikácia.

Výskum v r. 2004 sa zamerlal na impozantný systém valov na západnej a priekopu na severnej strane. Zistila sa minimálne dvojfázová úprava valov v krátkom časovom úseku (obr. 20; Kotorová-Jenčová/Hopwood 2006).

Obr. 20. Mrázovce. Poloha Hrádok. Výskum v r. 2004. Rez valom na západnej strane.

Obr. 21. Mrázovce. Poloha Hrádok. Výskum v r. 2005. Plošina na vrchole.

Pokračujúci výskum v roku 2005 prebiehal priamo na plošine hrádku, kde sa zistila plytká kultúrna vrstva, pod ktorou bolo skalnaté podložie (obr. 21). Našli sa tu viaceré viacvrstvové ohniská a nedešifrovaný systém kolových jamiek (Kotorová-Jenčová/Grant 2007).

V r. 2009 sa čiastočne preskúmala priekopa na južnej strane, kde sa popri stredovekej keramike našla aj eneolitická brúsená sekera (obr. 10) a črepy so šnúrovou výzdobou.

Obr. 22. Mrázovce. Poloha Hrádok. Výskum v r. 2009. Rez fortifikačným systémom na južnej strane.

V súbore stredovekých nálezov dominovala kuchynská a stolová keramika (najpočetnejšie hrncovité tvary), výnimočne sa objavila technická keramika (vrátane glazovanej), medzi kovovými predmetmi zaujal rybársky háčik, kľúče, hroty do kuše, pracka, podkova. Najpočetnejšie boli kované klince, niektoré so zachovanými štvorhrannými hlavičkami (obr. 23; 24; Kotorová-Jenčová/Malinková 2009).

Hlavným rezultátom výskumu je, že polohu nemožno stotožňovať s centrom panstva Modré pole. Materiál nájdený na Hrádku počas troch sezón nie je možné zaradiť pred druhú tretinu 15. storočia. Tento výsledok korešponduje s poznatkami, získanými už pri prieskume M. Slivku a A. Vallaška (1991, 45, 166). Hrad Kekmezeu však na začiatku 15. stor. už nejestvoval, existuje iba zmienka z r. 1408 o drevenom „fortalicu“. Výskum potvrdil osídlenie polohy až o dve – tri desaťročia neskôr. S najväčšou pravdepodobnosťou ide bratrícku pevnosť.

Obr. 23. Mrázovce. Poloha Hrádok. Výber materiálu.

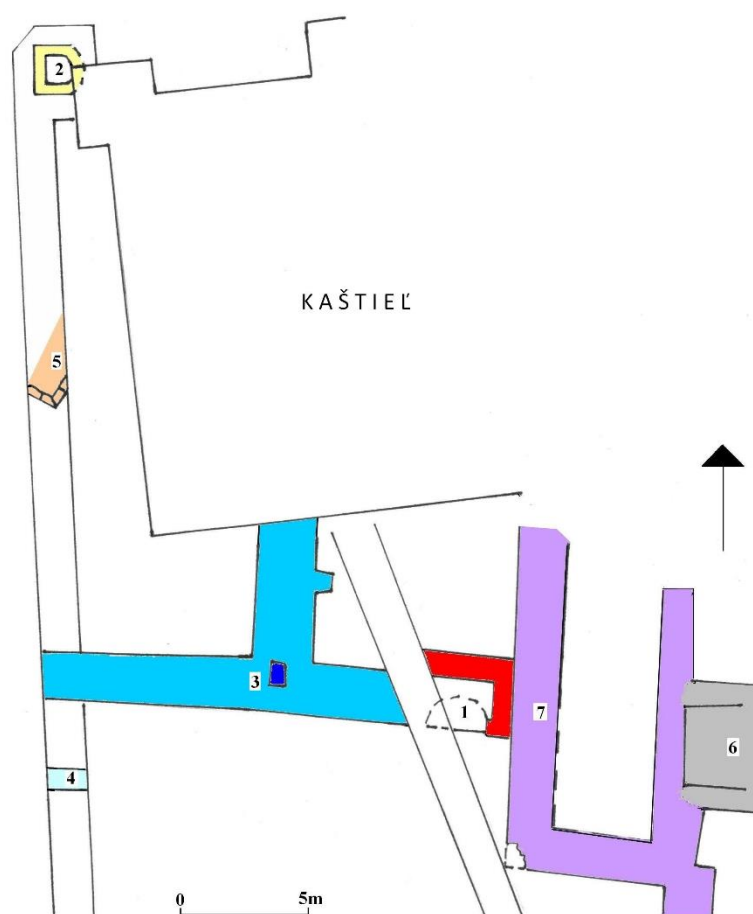

Obr. 24 Mrázovce. Poloha Hrádok. Výber materiálu. 1 – 7 keramika, 8 – kosť, 9 – 14 - železo.

Doteraz najproduktívnejšou archeologickou lokalitou v regióne je Stropkovský hrad. Výskum sa tu realizoval ako záchranná aktivita v r. 2006 – 2007 potom, čo sa pri zemných prácach južne od kaštieľa, poslednej nadzemnej profánnej stavbe zachovanej z hradného areálu (spolu so sakrálnou stavbou – dnešným farským kostolom Najsv. Tela Kristovho) narušil zaklenutý suterén. Pravdepodobne to bola menšia ľadovňa alebo odpadová šachta (obr. 25). Priniesla početný mobiliár datovateľný od 16. po prelom 17/18. storočia (obr. 28). Práce sa rozšírili na identifikáciu ďalších hradných súčastí, zachytili z veľkej časti dispozíciu JV veže, vstupný koridor do areálu, časť južného a východného hradného múru, objekt so sekundárne použitými gotickými kamennými článkami a ďalšiu malú šachtu pod oporným múrom na dnešnom SZ nároží kaštieľa (obr. 26; 29). Výskum nielenže overil (a v detailoch korigoval) dispozíciu hradu zachytenú na archívnom materiáli z r. 1767 (obr. 31), ale priniesol aj bohatý mobiliár (obr. 27, 28, 30), vypovedajúci o úrovni života na Stropkovskom hrade v čase jeho najväčšieho rozkvetu, kedy ho spolu s celým panstvom vlastnil významný uhorský rod Peteovcov

Obr. 25. Stropkov – Hrad. Narušený suterén a základy hradných múrov.

Obr. 26. Stropkov – Hrad. Výskum v r. 2006.

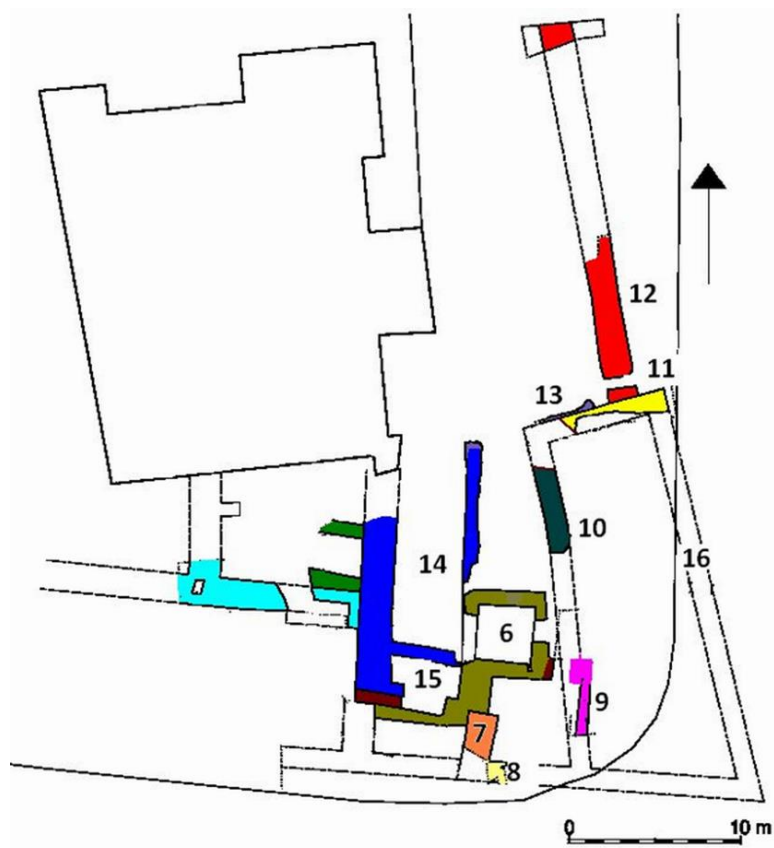

Obr. 27. Stropkov – Hrad. Sklenený pohár.

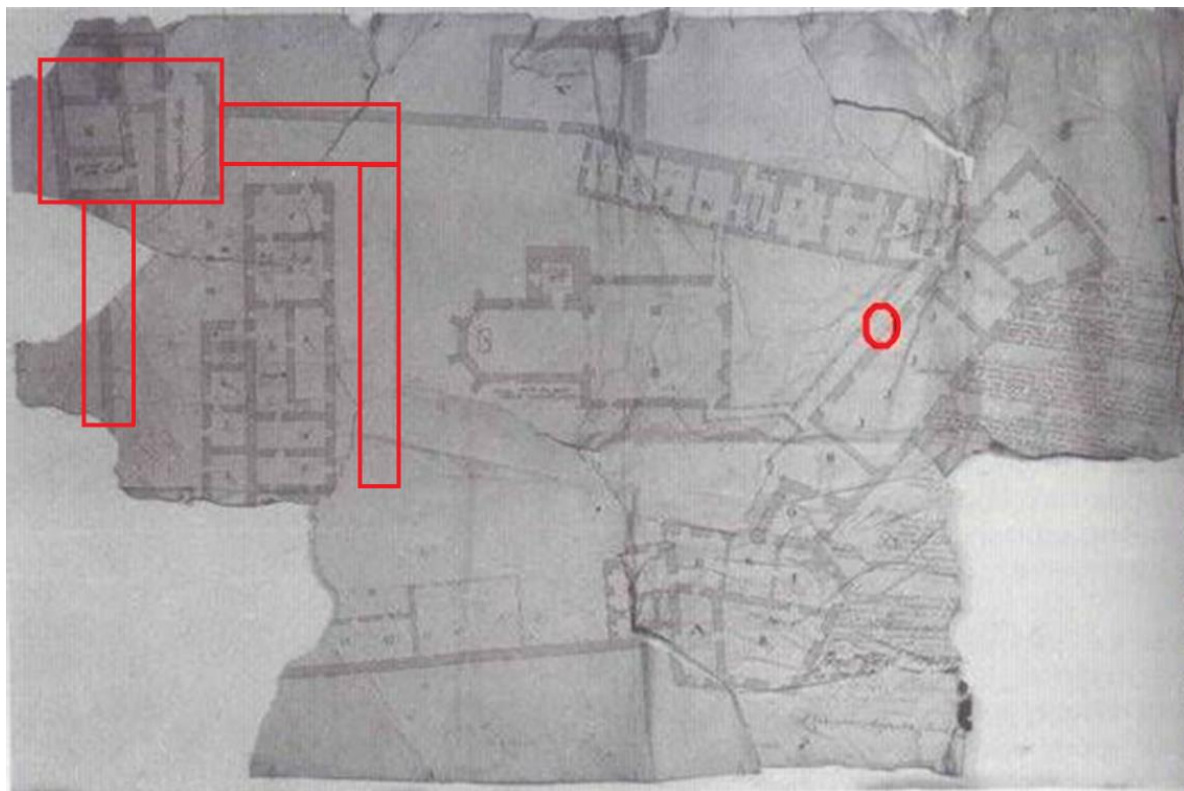
Obr. 28. Stropkov – Hrad. Výber materiálu.

Obr. 29. Stropkov – Hrad. Výskum v r. 2007.

Obr. 30. Stropkov – Hrad.
Sklenené fragmenty

Obr. 31. Stropkov – Hrad. Pôdorys z r. 1767. Obdĺžniky – výskum v r. 2006-7, ovál – výskum v r. 2015.

Stropkovského hradu sa dotkol aj krátkodobý a plošne veľmi obmedzený výskum v r. 2015 západne od kostola, kde sa zachytil fragment hradného múru a v sekundárnej polohe mobiliár, datovateľný podobne ako materiál z južnej a východnej časti areálu (obr. 32; Kotorová-Jenčová, v tlači 2). V čase seminára 28 stretnutie archeológov práve prebiehal zisťovací výskum v severnej línii hradného opevnenia, vrátane priestoru oboch veží – severozápadnej a severovýchodnej (výskum M. Comissa).

Ako sme uviedli v úvode, región Stropkova nepatrí k archeologicky najbohatším. Práve preto je výzvou pre ďalšie bádanie, aby sa sústavne doplňovalo aj toto miesto na archeologickej mape Slovenska a aby sa obraz osídlenia Nízkych Beskýd a povodia Ondavy stával čím ďalej tým viac plastickým a reálnym. Predložený príspevok je iba prvotným náčrtom tohto obrazu.

PhDr. Mária Kotorová-Jenčová, PhD.
Krajské múzeum v Prešove – Kaštieľ Stropkov
kotorova.m@gmail.com

Obr. 32. Stropkov – Hrad. Výskum v r. 2015. Výber materiálu.

Literatúra:

Beňko 1985 - J. Beňko: Osídlenie severného Slovenska. Košice 1985.

Budinský-Krička 1967 - V. Budinský-Krička: Východoslovenské mohyly. *Slov. archeol.* 15, 277 – 388.

Gancarski/Lukáč 1996 - J. Gancarski/G. Lukáč: Povrchové prieskumy v južnom predpolí Duklianskeho priesmyku, *AVANS v roku 1994*, Nitra 1996, 61 – 63.

Hriž/Vizdal 2000 – R. Hriž/M. Vizdal: Z výsledkov prospekcie na hornom toku Ondavy. *AVANS v roku 1999*, Nitra 2000, 52.

Hriž/Vizdal 2002a – R. Hriž/M. Vizdal: Bronzový nález z Breznice. *AVANS v roku 2001*, Nitra 2002, 69 – 70.

Hriž/Vizdal 2002b – R. Hriž/M. Vizdal: Sídliiskové (?) nálezy z doby bronzovej v Chotči. *AVANS v roku 2001*, Nitra 2002, 68 – 69.

Jenčová/Vateha 1995 – M. Jenčová/M. Vateha: Brúsený sekeromlat z Potôčkov. *AVANS v roku 1993*, Nitra 1995, 75.

Jenčová/Vateha 1998 – M. Jenčová/M. Vateha: Nálezy z doby bronzovej a stredoveku zo Stropkova. *AVANS v roku 1996*, Nitra 1998, 91– 92.

Kobaľ 2000 – J. V. Kobaľ: Bronzezeitliche Depotfunde aus Transkarpatien (Ukraine). PBF XX, 4. Stuttgart 2000.

Kotorová-Jenčová 2006 – M. Kotorová-Jenčová: Popolnicové polia v slovenskom hornom Potisí. Rkp. Dizertačná práca. Nitra 2006.

Kotorová-Jenčová 2009a – M. Kotorová-Jenčová: Náhodný nález bronzového závesku v Chotči. *AVANS v roku 2007*, Nitra 2009, 114 – 115.

Kotorová-Jenčová 2009b – M. Kotorová-Jenčová: Výskum v Stropkove-Sitníku. *AVANS v roku 2007*, Nitra 2009, 115.

Kotorová-Jenčová 2013a - M. Kotorová-Jenčová: Náhodný nález kamenného sekeromlatu z Vyšného Hrabovca. *AVANS v roku 2009*, Nitra 2013, 119.

Kotorová-Jenčová 2013b – M. Kotorová-Jenčová: Výskum Stropkovského hradu. In: *Východoslovenský pravek 10*. Košice 2013, 267 –279.

Kotorová-Jenčová 2020 – M. Kotorová-Jenčová: Osídlenie povodia Ondavy a Tople (regióny Vranov n. Topľou a Stropkov) v mladšej a neskorej dobe kamennej. In: J. Gancarski (ed.): *Epoka kamienia w Karpatach*. Krosno 2020, 285 – 328.

Kotorová-Jenčová v tlači – M. Kotorová-Jenčová: Nížinné sídliská záveru doby bronzovej v slovenskom hornom Potisí (na príklade sídlisk v Nižnom Hrušove a vo Vlači, okr. Vranov nad Topľou). In: J. Gancarski (ed.): Epoka brązu w Karpatach. Krosno (v tlači).

Kotorová-Jenčová v tlači 2 – M. Kotorová-Jenčová: Nové nálezy zo Stropkovského hradu. *AVANS v roku 2015* (v tlači).

Kotorová-Jenčová/Hopwood 2006 – M. Kotorová-Jenčová/Ch. Hopwood: Výskum hrádku v Mrázovciach. *AVANS v roku 2004*, Nitra 2006, 114 – 115.

Kotorová-Jenčová/Grant 2007 – M. Kotorová-Jenčová/C. Grant: Druhá sezóna výskumu hrádku v Mrázovciach. *AVANS v roku 2005*, Nitra 2007, 113 – 114.

Kotorová-Jenčová/Malinková 2013 – M. Kotorová-Jenčová/I. Malinková: Tretia sezóna výskumu hrádku v Mrázovciach, *AVANS v roku 2009*, Nitra 2013, 119 – 120.

Novotná 1970 – M. Novotná: Die Bronzhortfunde in der Slowakei. Spätbronzezeit. Bratislava 1970.

Pasternak 1928 – J. Pasternak: Ruské Karpaty v archeológii. Praha 1928.

Slivka/Vallašek 1991 – M. Slivka/A. Vallašek: Hrady a hrádky na východnom Slovensku. Košice 1991, 45, 166.